

המחלקה לחקירות שוטרים לאתר את השוטרים: מיכאל אודרנקו, שי אשטמקר וניסים אדולטר. הם הועמדו לדין בבית המשפט המחוזי בירושלים, והורשעו ע"פ הודאותיהם בעבירות שהעונשים המצטברים בגינן מגיעים לעשרות שנות מאסר. בגזר הדין שניתן ב-27.4.98, והנחשב לחמור, נדונו השוטרים לעונשים של בין שנה לשנה וחצי מאסר בפועל (וכן מאסר ע"ת). ערעורם לבית המשפט העליון על "חומרת העונש" נדחה ביוני 1998. כיום ממתין התיק להגשת תביעה אזרחית.

במקרה התעללות אחר, סירב בית משפט השלום ברמלה, בשנת 1995, לשלוח לבית הסוהר שוטרים של משמר הגבול שהתעללו בפלסטינים. הוא גזר על שלמה נינו, ארנון מאיר, חן תורג'מן ורוני נזורי שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, וכן מאסר על תנאי. השוטרים הורשעו ע"פ הודאותיהם בעקבות עיסקת טיעון. השוטרים הועמדו לדין בעקבות אירוע מחודש מרץ 1994, בו עצרו ארבעה נוסעים פלסטינים ליד צומת רמלה-נשר. השוטרים הובילו את התושבים הפלסטינים למטע חרובים נטוש, ושם התעללו בהם והיכו אותם קשות. השוטרים אף התיישבו על כתפי התושבים, וצילמו זה את זה בתנוחה זו. השוטרים אותרו והועמדו לדין בעקבות תלונה שהעביר המוקד לרשויות. בחודש דצמבר 1997 הגיש המוקד, בשם שניים מהקורבנות, תביעה כנגד ארבעת השוטרים וכנגד מדינת ישראל. ניתן היה לצפות שהמדינה תתנער מאחריותה למעשים, ותטען כי האחריות כולה רובצת על שכמם של השוטרים שחרגו מתפקידם, אולם לא כן היה: המדינה בחרה לגונן על השוטרים ולפצות את הקורבנות מהקופה הציבורית. עוד לפני הגשת כתב ההגנה, הגיעה המדינה לפשרה עם התובעים, לפיה תשלם לכל אחד מהם 13,500 ש"ח. ביולי 1998 ניתן לפשרה תוקף של פסק דין, ובאוקטובר 1998 הועברו הפיצויים לידי הקורבנות.

בפסק דין אחר, מתאריך 31.12.98, נפסקו למתלונן 20,000 ש"ח בדרך של פשרה. גם כאן מדובר בהתעללות של שוטרי משמר הגבול: המתלונן, הסובל מהתמכרות למדלל צבע (טינר), הותקף ביום 4.12.90 ע"י שוטרי מג"ב מסעוד אוחיון ובן דוד קריספין, ונלקח לתחנת משטרה. בתחנה נקשר למעקה. הוא ביקש מהשוטרים שישפכו מעט טינר על שרוול בגדו, כדי שיוכל לשאוף את האדים. אוחיון שפך עליו כמות גדולה של טינר, והצית את הטינר במצית שקיבל מקריספין. למתלונן נגרמה כוויה בדרגה 2. קריספין הורשע בבית הדין המשמעתי של המשטרה, הורד בדרגה, ננזף ונקנס. אוחיון נדון בבית משפט השלום בירושלים לשישה חודשי עבודות שירות, מאסר ע"ת ופיצויים למתלונן בסך 2,000 ש"ח. התביעה שהגיש המוקד בשם המתלונן באוקטובר 1997 כנגד השוטרים והמדינה הסתיימה, כאמור, בסוף שנת 1998 בפסיקת פיצויים נוספים למתלונן בסך 20,000 ש"ח, על בסיס פשרה.

החוק לשלילת פיצויים מפלסטינים

במקביל לניהול התביעות הפרטניות, ניהל המוקד גם בשנת 1998 מאבק בהצעת החוק למניעת פיצויים מקורבנות האלימות של כוחות הביטחון בשטחים. ההצעה, שעברה בכנסת בקריאה ראשונה ביולי 1997, תפטור את המדינה, את אנשי כוחות הביטחון (וכל מי שפועל מטעם המדינה) מאחריות לנזקים שגרמו - או שייגרמו בעתיד - בשטחים. המדינה תוכל לבצע מעשים, שהם עוולות ע"פ פקודת הנזיקין, לגרום לנזקי רכוש וגוף, לנכויות ולמוות - והקורבנות לא יהיו זכאים לפיצוי כלשהו. ההוצאות הרפואיות והוצאות השיקום של פצועים לא יכוסו; מי שאיבד את מקור פרנסתו יישאר חסר כול. ההצעה מסירה גם את

האפקט ההרתעתי של דיני הנזיקין, שלא יחולו עוד על המדינה ושלוחיה. במהלך שנת 1998 התקיימו מספר דיונים בהצעה בוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת. המוקד להגנת הפרט, במסגרת קואליציה רחבה של ארגוני זכויות אדם, הצליח לגייס להתנגדות להצעה שורה של ארגונים בינלאומיים, לצד משפטנים מובילים בישראל. ההצעה גונתה גם ע"י ועדת האו"מ לזכויות האדם. מנגד, הופעל על הוועדה לחץ כבד מצד הממשלה להביא במהירות את הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית. שר המשפטים צחי הנגבי ושר הביטחון דאז יצחק מרדכי, התייצבו בעצמם בפני חברי הוועדה כדי לתמוך בהצעת החוק. למרות הלחץ מצד הממשלה, התעוררה בוועדה התנגדות להצעה, גם מצד חברי כנסת ממפלגות הימין. הדיון בהצעה הוקפא בינתיים, והכנסת מסיימת את כהונתה מבלי שההצעה אושרה לקראת קריאה שנייה ושלישית.